

Verslag: Archeologisch proefonderzoek t.h.v. de Spelemanstraat te Ramskapelle, Knokke-Heist

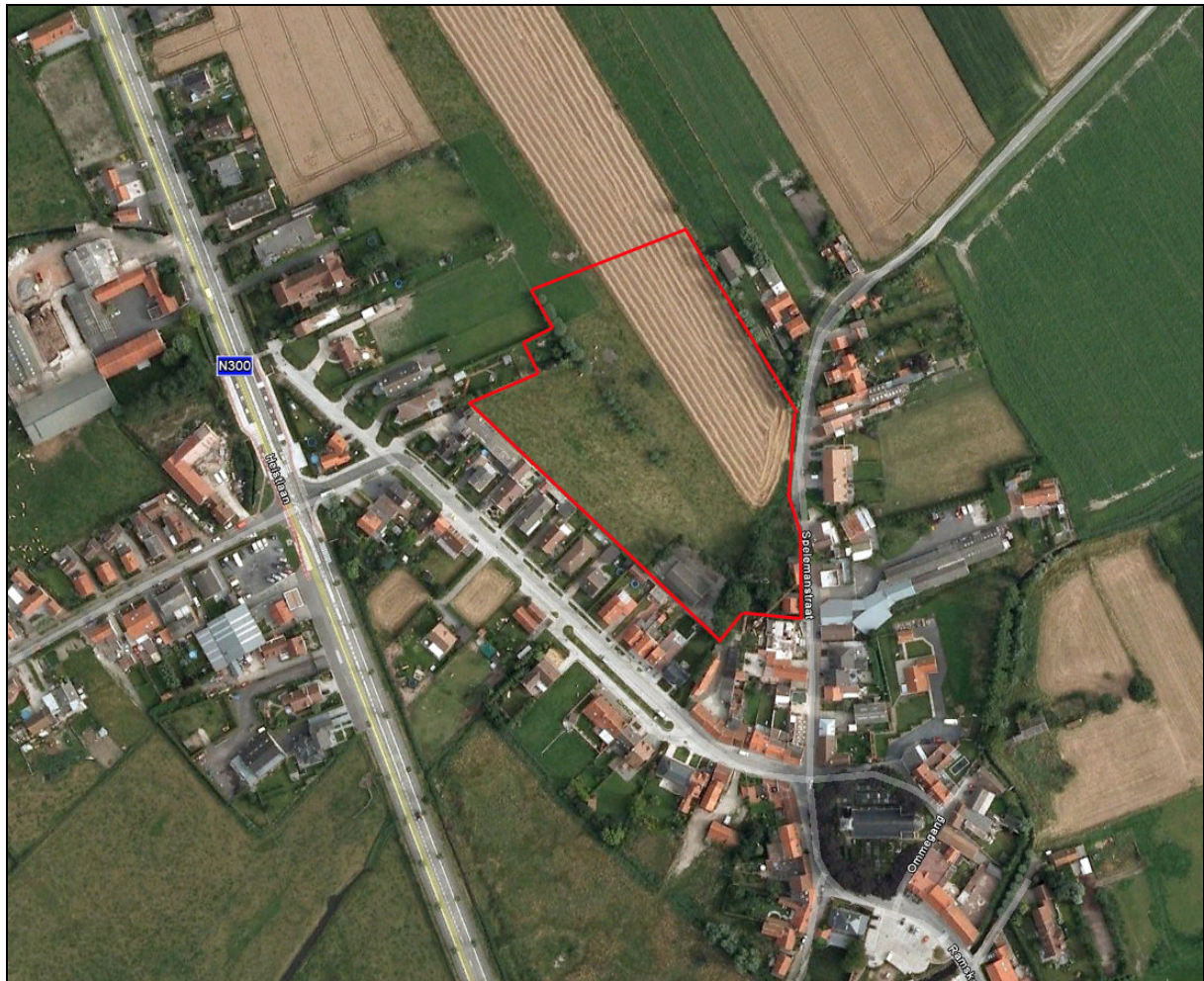
Auteur: Stefan Decraemer

Brugge 2010

1. Het archeologisch proefonderzoek en situering van het projectgebied.

Naar aanleiding van de nieuwe verkaveling *De Speleman* te Ramskapelle (Knokke-Heist) voerde Raakvlak (Intergemeentelijke dienst archeologie Brugge en ommeland) in de loop van oktober 2009 en eind februari 2010 een archeologisch proefonderzoek uit. Het projectgebied is gelegen langs de Spelemanstraat, op een 200-tal meter ten noordwesten van de kerk (**cfr. Afb 1**).

Het doel van het onderzoek was het inventariseren en waarderen van potentiële archeologische resten, die door de geplande werken zullen worden verstoord. Deze resultaten worden geëvalueerd teneinde het voordien ongekende, archeologisch potentieel in de bodem vast te stellen en indien nodig een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving aan te bevelen.

Afb. 1: Situering van het projectgebied (bron: google earth)

De parochie Ramskapelle werd in de 1ste helft van de 13de eeuw van Dudzele afgescheiden. Toen werd de oorspronkelijke kapel tot parochiekerk verheven. Men heeft de naam van de kapel behouden en deze naam ligt ook aan de basis van de dorpsnaam Ramskapelle. Het eerste lid is waarschijnlijk de naam van de persoon, die de grond schonk en de eerste bidplaats hielp bouwen. E. Strubbe bespreekt in *Egidius van Bredene* een rijke familie van Brugse poorters uit de 13de eeuw die de naam Raem droeg. We kunnen aannemen dat Hendrik Raem ca. 1230 gronden bezat in de omgeving van de dorpskom en dat hij aan de stichting van *Raems capelle* meewerkte.¹

[illegible]

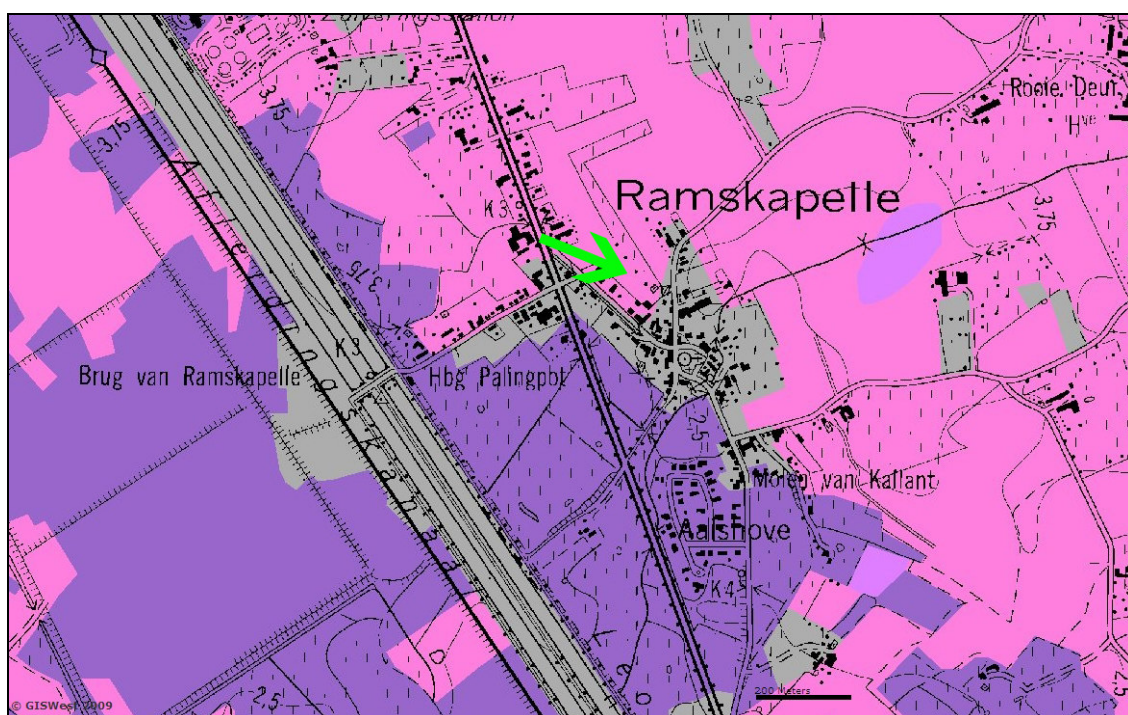
¹ Coornaert Maurits, 1981, p. 387 & 388

2

In de gekende ommelopers wordt geen bebouwing vermeld op het projectgebied (57ste reig. en een deel van het 25ste reig.: **cfr. afb. 2**) Dit deel van het 25ste reig. staat ook gekend als het Hof van Voormezele. Volgens de ommeloper van 1576 bevond zich één huis op het 57ste reig. In latere periodes wordt er niets meer over het projectgebied vermeld. Vooral gedurende de 80-jarige oorlog worden de bronnen schaars. Het 25ste reig. werd gescheiden van het 57ste reig door de *dorpsader*. Deze afwateringsgracht is nog steeds in het huidige kadasterplan zichtbaar, als het driehoekig perceel dat langs de Spelemanstraat loopt.³

3. Bodemkundige situering

Volgens de bodemkaart (**cfr. Afb 3**) is niet het gehele projectgebied gekarteerd, omdat de dorpskern niet in kaart is gebracht. De noordelijke helft van het projectgebied is wel gekarteerd en bevindt zich binnen het bodemtype *m.D4*. Dit zijn overdekte kreekkruggronden (Middellandpolders).

Afb. 3: Bodemkaart van het projectgebied (bron: www.giswest.be)

De proefsleuven werden op een diepte van ca. 45 à 50cm aangelegd. De bodem was binnen het projectgebied als volgt opgebouwd (**cfr. afb. 4**). Bovenaan bevond zich een dunne ploeglaag van ca. 20cm dik. Daaronder bevond zich een donkergrijze kleilaag van ca. 30cm dik. Opvallend was de aanwezigheid van houtskool- en baksteenspikkels in deze laag. Dit pakket is vermoedelijk een oude ploeglaag, die ontstond kort na het in cultuur brengen van deze gronden. Onder deze oude ploeglaag werd op een diepte van ca. 40 à 45cm onder het loopvlak een zandige kreekbodem aangetroffen. De kreekbodem was lichtbruin tot beige van kleur en vertoonde *gley*-vlekjes. De bodem was over het gehele projectgebied op analoge wijze opgebouwd.

³ Op basis van Coornaert Maurits, 1981, Tielt

Afb. 4: Profiel van de bodemopbouw in ProefsleufII-1

4. Onderzoekresultaten

Het archeologisch proefonderzoek werd in twee fasen uitgevoerd, wegens aanwezigheid van koeien op één van de percelen. De eerste fase werd in oktober 2009 afgewerkt en hierbij werd enkel het oostelijk gelegen perceel (9de afd., sectie A, nr. 90e) onderzocht. De overige percelen werden in de 2de fase in de loop van februari 2010 onderzocht. Het projectgebied kon niet volledig onderzocht worden, aangezien er nog op enkele percelen bebouwing aanwezig was.

Gedurende fase 1 werden 21 discontinue proefsleuven aangelegd en kwamen er 16 archeologische sporen aan het licht. Tijdens fase 2 werd ervoor geopteerd om continue sleuven aan te leggen. Er werden over de overige percelen 7 proefsleuven aangelegd, waarin 25 sporen werden aangetroffen. De sporen bestaan overwegend uit grachten, maar er werden ook enkele kuilen en paalsporen aangetroffen. Tijdens de tweede fase werd ook ter hoogte van de sporenconcentratie, die in fase 1 werd aangesneden, nog een extra proefsleuf (PSII-7) aangelegd om de aangetroffen sporen in een ruimere context te onderzoeken. In bijlage1 wordt de lokalisering van de sleuven op een kadasterkaart weergegeven (**cfr. bijlage1: grondplan**). Aangezien het onderzoek in twee fasen uiteenviel hebben enkele proefsleuven hetzelfde nummer gekregen. Een onderscheid wordt gemaakt door het vermelden van een Romeins getal, die duidelijk maakt in welke fase deze proefsleuven werden aangelegd.

Laatmiddeleeuwse sporen

Kuilen

In de eerste fase kwam enkele in proefsleufI-10 een laatmiddeleeuwse kuil (S9) aan het licht (**cfr. afb. 5**). Deze kuil bevond zich grotendeels onder de sleufwand en bevatte grijs aardewerk, verbrande leemfragmenten en houtskool- en baksteenspikkels. De kuil was vierkant of rechthoekig van vorm en had een donkergrijze kleiige opvulling.

Afb. 5: Laatmiddeleeuwse kuil (S9) in ProefsleufI-10.

Tijdens fase 2 kwamen in proefsleufII-4 & 5 telkens één kuil voor (S34 & S39). Beide kuilen hadden een donkergrijze kleivulling en er werd wat laatmiddeleeuws grijs aardewerk in aangetroffen. Allebei de kuilen bevonden zich grotendeels onder de sleufwand, waardoor slechts een klein deel van het spoor zichtbaar was.

In de extra proefsleuf die langs de Spelemansstraat werd aangelegd (ProefsleufII-7), was er ook een laatmiddeleeuwse kuil aanwezig. Naast deze kuil werden in deze proefsleuf nog 5 andere kuilen aangetroffen, waarin geen materiaal werd aangetroffen, waardoor een datering problematisch is. Twee ervan (S46 & S47) waren slechts een tweetal centimeter diep, hadden een scherpe aflijning en waren weining gebioturbeerd. Vermoedelijk zijn deze twee sporen eerder van recente aard. In de overige drie kuilen werd geen materiaal aangetroffen (S45, S51 & S52). Aan de hand van de vage aflijning, de opvulling, de bioturbatie en door vergelijking met de andere sporen kan deze met enige zekerheid in de late middeleeuwen worden gesitueerd.

Grachten

Gedurende dit proefonderzoek werden meerdere grachten aangesneden. Eén gracht kon over het volledige projectgebied worden gevolgd (S10, S20, S22, S31, S32, S37, S36, S43 & S44) en verloopt volgens een oost-west as. Deze gracht splitst zich na een eind op in twee smallere grachten. Parallel met deze gracht kon nog een deel van het tracé van een andere gracht worden gevolgd. Deze gracht bestond uit sporen S1 & S14 (**cfr. afb. 6**). Daarnaast werden nog enkele andere grachten aangetroffen waarvan het verloop niet geheel duidelijk was, namelijk S7, S6, S21, S11, S12. In enkele andere sleuven werden grachten teruggevonden, waarvan het tracé niet over het gehele projectgebied kon worden gevolgd. Het betreft volgende sporen: S2, S3, S4, S13, S15, S48, S49 & S50. Deze grachten verlopen allen volgen een oost-west as

Afb. 6: Gracht S1 in proefsleufI-1.

Alle grachten waarin aardewerk werd teruggevonden, kunnen gedateerd worden in de late middeleeuwen (13de-14de eeuw). De opvulling van de grachten varieerde van grijze tot zeer donkergrijze klei. Meestal kon men de aanwezigheid van baksteen en houtskoolspikkels waarnemen. In enkele grachten werden zelfs brokjes verbrand leem in de vulling aangetroffen.

In proefsleufII-4 en II-5 kwamen twee grachten voor met een andere oriëntering, namelijk noordoost – zuidwest (S33 & S38). Het verdere tracé van deze grachten was wel niet in de andere proefsleuven zichtbaar. Ook in deze grachten werd vooral grijs aardewerk en wat verbrand leem aangetroffen, wat ook voor een laatmiddeleeuwse datering zorgt.

Overige sporen

In proefsleufII-8, die in het zuidelijkste gelegen perceel werd aangelegd, werd over de gehele lengte van de proefsleuf een groot spoor aangesneden. Dit spoor is het restant van een grote waterpartij (**cfr. afb. 7**). Er werd tot 1,50m verdiept maar de onderzijde van het spoor werd niet bereikt. Vermoedelijk gaat het hier om een vijver of werd de oude dorpsader in de lengte aangesneden. Het materiaal dat hierin werd aangetroffen kan men in de late middeleeuwen situeren. Eén scherf was voorzien van een groene glazuur en behoort tot het laatmiddeleeuws hoogversierd aardewerk.

Afb. 7: Vlakfoto van S03.

Onbepaalde sporen

Kuilen

In proefsleufII-6 bevond zich een kuil, waarin geen materiaal werd aangetroffen, namelijk S42. De aflijning en opvulling komt wel goed overeen met de andere laatmiddeleeuwse kuilen.

Recente sporen

Paalsporen

Op het zuidelijk einde van proefsleufII-2 werden 9 (S23 t.e.m. S29, S40 & S41) paalsporen en in het zuideinde van proefsleufII-5 werden twee paalsporen aangetroffen. Aan de hand van de brokkelige, niet-compacte vulling en de scherpe aflijning kan men deze eerder een recente datering meegeven. In één van de paalsporen was nog het restant van de houten paal aanwezig. Twee van de paalsporen hebben een zeshoekige aflijning (S23 & S24).

Afb. 8: Recente paalsporen S26, S27 & S28.

Kuilen

In proefsleufII-7, die parallel met de straat liep, werden naast de reeds besproken sporen (S46 & S47) nog twee recente, rechthoekige kuilen aangetroffen.

4. Besluit

Tijdens dit archeologisch proefonderzoek werden interessante resultaten bekomen, zowel op archeologisch als op bodemkundig vlak. Bodemkundig kon worden vastgesteld dat het gehele projectgebied zich op een oude kreek of (getijde)geul bevond. Daarnaast werd ook de aanwezigheid van een oude cultuurlaag geregistreerd. Deze cultuurlaag wijst op een ingebruikname van het gebied reeds vanaf de late middeleeuwen.

Op archeologisch vlak werden meerdere laatmiddeleeuwse grachten aangetroffen. Deze grachten hadden waarschijnlijk een afwaterende of begrenzende (percelering) functie. Naast deze grachten zijn er drie laatmiddeleeuwse sporen van belang. Deze sporen lagen niet in een concentratie. De sporen wijzen duidelijk op menselijke activiteiten gedurende de late middeleeuwen. Mogelijk bevinden we ons aan de rand van een bewoningszone, waarbij de sporen resten zijn van landbewerking.

Alle aangetroffen sporen werden geregistreerd, maar zijn niet van die aard dat een verder archeologisch onderzoek vereist is. Het projectgebied bevindt zich duidelijk aan de rand van een laatmiddeleeuwse bewonings- of activiteitenzone. Bij toekomstige bodemversturende ingrepen in de directe omgeving van het projectgebied en zeker in de richting van de kerk wordt een archeologisch onderzoek ten stelligste geadviseerd.

5. Bibliografie

Coornaert M., 1981, *Westkapelle & Ramskapelle. De geschiedenis, de topografie en de toponomie van Westkapelle en Ramskapelle met een studie over de Brugse Tegelrie – Boekdeel III*, Tielt

Bijlage 2: Vondstenlijst

Project: KHOGSM (Ramskapelle, Spelemanstraat)

Proefsleuf	Spoor	Datering	Inhoud
PSI-1	S1	Late middeleeuwen	AW & bot
PSI-2	S2	Late middeleeuwen (13 ^{de} – 14 ^{de})	AW
PSI-2	S4	Late middeleeuwen	AW & Natuursteen
PSI-8	S6	Late middeleeuwen	AW & tand
PSI-9	S7	Late middeleeuwen	AW, VL
PSI-10	S9	Late middeleeuwen	AW & VL
PSI-10	S10	Late middeleeuwen (13 ^{de} – 14 ^{de})	AW
PSI-13	S13	Late middeleeuwen	AW
PSI-21	S15	Late middeleeuwen	AW, VL & bot
PSII-1	S20	Late middeleeuwen	AW
PSII-1	S21	Late middeleeuwen	AW
PSII-2	S22	Late middeleeuwen	AW
PSII-3	Oude ploeglaag	Eind 14 ^{de} – 15 ^{de} eeuw	AW
PSII-3	S31	Late middeleeuwen	AW
PSII-3	S32	Late middeleeuwen	AW
PSII-4	Oude ploeglaag	Eind 14 ^{de} – 15 ^{de} eeuw	AW
PSII-4	S33	Late middeleeuwen	AW
PSII-4	S34	Late middeleeuwen	AW
PSII-4	S35	Late middeleeuwen	AW
PSII-4	S36	-	Natuursteen
PSII-5	S38	Late middeleeuwen	AW & VL
PSII-5	S39	Late middeleeuwen	AW
PSII-6	S43	Late middeleeuwen	AW
PSII-6	S44	Late middeleeuwen	AW
PSII-7	Oude ploeglaag	recent	AW
PSII-7	S48	Late middeleeuwen	AW & bot
PSII-7	S49	Late middeleeuwen	AW & bot
PSII-7	S50	Late middeleeuwen (13 ^{de} – 14 ^{de})	AW & bot
PSII-7	S52	Late middeleeuwen	AW
PSII-8	ploeglaag	recent	Kop van porseleinen pop
PSII-8	Oude ploeglaag	Eind 14 ^{de} – 15 ^{de} eeuw	AW
PSII-8	S53	Late middeleeuwen	AW + 1 scherf hoogversierd
veldprospectie	Tussen PSII-7 & PSI-10	van Late middeleeuwen tot recent	AW

(AW:Aardewerk; VL: verbrand leem)